Ч. 283 (11.633). Львів, неділя 22. грудня 1929. Оплачено готівкою. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудне. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Повчаюча мова цифр.

Львів, 21. грудня 1929.

У статті „Добродійність у цифрах" було подане, який відгомін находять поклики „Рідної Школи" в нашому громадянстві. Уважаю, що громадянству треба та що воно хоче знати, скільки-то громадянського гроша йде на ведення приватного шкільництва.

Ось жмуток даних: За цілий місяць листопад 1929 р. зложено в касі Головної Управи 8.538 зол. 17 сот., тобто на 1.342.63 зол. більше, як у жовтні. Цю суму зложено з ріжних громад з 51 повітів та з 28 місцевостей зпоза Сх. Галичини (в межах Польщі). Повіт Горлиці й Любачів не дали ані сотика. Повіт Товмач дав (у зол.) 29, Городок 15, Богородчани 8.50, Скалат 7. Ані сотика не дали міста: Богородчани, Городок, Добромиль, Журавно, Косів, Комарно, Любачів, Миколаїв н/Дн., Микулинці ад Тернопіль, Перемишляни, Підгайці, Рудки, Скалат, Тисьмениця, Щирець, Ярослав. Деякі дали стільки, що вже не можна їх зачислити до тих, що нічого не дають, а то: Зборів 5, Судова Вишня 4, Тлусте 3.96, Грималів 3, Товмач 2, Камінка 2. Називаю самі такі повіти й міста, які не удержують ніякого шкільного заведення. Хто знає ті міста, той ніяк не зможе найти причини, чому саме вони нічого не дали, коли Калуш зложив 322.33, Надвірна 176, Мости Великі 100, Перегінсько 100, Ділилів 98, Бірча 98, а Ліско 53! Чи ті міста й повіти, які нічого не дають, бідніші від інших чи що? Ні, бо відомо, що деякі з названих повітів чи міст навіть доволі багаті. Та вони мабуть йдуть за приповідкою того богача, що вчив сина, як має стати богатим...

Але як там не булоб, то наше село не зробить нічого замітнішого без прикладу міста. А міста мають претенсію на провід. Отже треба, щоби ця претенсія була оправдана.

Наслідком сказаного нема ще потреби попадати аж в чорну мелянхолію, чи зневіру. Загально беручи кожний слідуючий рік був кращим під оглядом жертвенности на „Рідну Школу". От напр 1927 р. дав з наших земель 123.837 зол. 39 сот., 1928 р. 129.295 зол 70 с., а 1928/29 дав 175.378 зол. 30 сот. У цьому за 1928/29 саме місто Львів дало 39.589 зол. 63 сот. не вчисляючи тих тисячів, які пішли безпосередньо на адміністрацію вісьмох Кружків та їхніх шкіл. Але „Рідна Школа" не може ждати цілий рік, щоби показався зріст. Мусимо зірвати з хитаннями, з недостачею рівноваги. Бо не маючи запевненої рівноваги, Товариство не може зложити а потім дотримуватись якогось бюджетового преліммінара. Цеж з нашими дітьми мається до діла. Вони мусять мати запевнену науку й виховання.

Можна надіятися, що в часі всенародньої збірки дару на „коляду" чейже кожний вирівнає свої занедбання супроти „Рідної Школи". Коли безробітний в Америці доложив ще свій годинник для „Рідної Школи", бо уважав, що 1 дол. за мало, подібне зрозуміння справи повинноб тут мати далеко більше поширення.

Лев Ясінчук.

Статут і функції міжнародн. репараційного банку.

З початком лютого ц. р. збереться в Гаазі друга міжнародня конференція в справі східних і західних репарацій і затвердження статуту міжнародного репараційного банку.

Праці комісії над статутом репараційного банку вже покінчені, а цілий еляборат буде презентований другій газькій конференції, до одобрення, затвердження і підпису. Проєкт статуту зложений з трьох частин, але оголошена була досі лише перша частина, тобто сам статут, дальші части і окремий договір держав-вірительок відносно заснування банку будуть оголошені щойно пізніше.

Як місце осідку міжнародного репараційного банку, по довгих спорах між інтересованими сторонами, вибрано швайцарське місто Базель, а тому й законну основу для розбудови банку мають дати обовязуючі швайцарські закони. Однак Швайцарія не має ні окремого торговельного ні горожанського права, а обовязує там загальне так зв. облігаційне право, в якім не знайшлися додані приписи, потрібні для уконституовання такого банку. Наслідком цього будуть союзні евентуально кантональні законодавчі зібрання примушені наперед ухвалити відповідні закони, а щойно в їх рямцях почнеться фактична розбудова банку.

Як відомо, банк буде мати 500 міліонів зол. франків акційного капіталу, розділеного на 200 тисяч акцій по 2500 зол. фр. номінальної вартости з чого 25 проц. мусить бути сплачено сейчас. Весь капітал є розділений на дві части. Першу часть, 56 проц. капіталу переберуть білетові банки Англії, Німеччини, Франції, Італії та Бельгії, а два приватні банкові доми, перший на рахунок японського білетового банку, другий на рахунок Ню-Йорку. Другу часть 44 проц. капіталу переберуть останні білетові банки, але лише тих країв, яких валюта є в прямім відношенні до золота, або які в меншій або більшій мірі інтересовані в репараціях. Всі акції, видані на імя, а зміна кождочасного їх власника є можлива лише на основі рівночасного запису до книги акціонарів. Тим самим є вільний оборот акціями значно утруднений. Ніяк не можуть вони стати предметом звичайної торговлі цінними паперами на світових біржах. Кожна акція партиципує рівними паями у чистім зиску, але право голосу на загальних зборах будуть мати виключно білетові банки в відношенні до перебраного акц. капіталу. Заряд банку, тобто завідуюча рада буде складатись із 25 членів. В першій мірі входять туди ґубернери білетових банків, англійського, німецького, французького, італійського, бельгійського, японського й амер. Уній, а кожний із тих ґубернерів матиме право іменувати одного заступника з банкових кругів, промислових або торговельних. Крім того Німеччина і Франція мамимуть право іменувати ще по одним заступникови з кругів промислу або торговлі, але лише доти, доки будуть продовжуватись німецькі репар. сплати. Останніх девять осіб буде кооптувати завідуюча рада після пропозицій ґубернерів білетових банків. Головою завідуючої ради буде президент банку.

Це лише загальний начерк найголовніших точок статуту, який в цілім своїм обсягу ясно вказує, що міжнародній репар. банк буде мати широке поле діяльности та стане, так сказатиб, світовим банком для вирівнування міжнародніх фінансових зобовязань. Буде це капіталово і впливово незвичайно могуча грошева установа, яка без сумніву буде співпрацювати при всіх фінансових трансакціях міжнародного характеру і значіння. Вже сам статут каже, що завданням банку буде піддержувати співпрацю білетових банків, творити нові можливости міжнародніх фінансових операцій та стати довіреним посередником при вирівнуванні міжнародніх фінансових зобовязань.

Після принятих постанов розвине згадана інституція свою діяльність, в трьох головних напрямах. В першій мірі буде це мобілізація, інкасо і розпреділювання всіх повоєнних грошових і матеріяльних зобовязань, відомих під назвами східних і західних репарацій. Грошові засоби, які банк дістане до розпорядимости, будуть незвичайно видатні, після пляну Юнга около 488 міліонів долярів, з чого 150 міліонів мусить бути річно в означених речинцях без можности продовгації безумовно сплачено. Ті ануїти буде банк приймати як повновласник держав-вірительок і розділювати їх після принятого пляну. Крім цього буде банк мати догляд над німецькими матеріяльними чинитьбами.

Не менше важним буде інше завдання банку, себто співпраця з білетовими банками, яка буде проявлятися в тім, що згадана інституція буде приймати вклади білетових банків, купувати і продавати золото на рахунок власний або білетових банків, есконтувати векслі з потрфелів білетових банків, бони й інші державні короткотермінові папери, купувати цінні папери льокаційні, девізи та фунґувати як кліринґове місце білетових банків. Всі ті грошові операції, що вимагатимуть все попередньої згоди білетових установ, зможе банк провадити не лише з білетовими інституціями, але також з банками, банкирами, спілками, товариствами і приватними особами. З другої сторони буде діяльність банку значно обмежена там, де грошові чи фінансові операції получені з меншим або більшим ризиком, та де можливість евентуальних страт не виключена. Згадати лише, що банк не матиме права видавати власних банкнотів ні акцептувати векслів, не зможе давати правительствам держав позичок ні відкривати їм у себе біжучих рахунків, так само не зможе зискувати рішаючого впливу на всякого роду підприємства, іншими словами банк не зможе бути ні фінансуючою, ні закладаючою, ні емісійною установою.

У своїх наслідках найважнішою буде без сумніву його третя, торговельна функція, котра нині не є ще точно здефінована, а яку без сумніву витворить будуча директорія. Хоч на перший погляд моглоб здаватися, що репар. банк не може і не буде мати ні найменшого торговельного значіння, а тим самим не буде мати змоги безпосередньо впливати на приватне світове господарство, то в дійсности буде, здається, зовсім інакше. Коли візьмемо під увагу, що банк буде мати 500 міліонів зол. фр. акц. капіталу, дальше, що буде платничим місцем міліярдових сум східних і західних репарацій, а вкінці, що стане жировим і кліринґовим місцем білетових банків, то тяжко повірити, щоб ті кольосальні, вільні грошові засоби могли лежати нечинно, вилучені хочби на короткий час з господарського і торговельного обігу. Требаб окремої статті, щоб зясувати всі ті напрями і ділянки, в котрих репар. банк, і при зберіганні поодиноких постанов статуту, міг би розвинути, і цілком певно таки розвине, свою всесторонню торговельну діяльність і експанзію. Не без причини протестували проти його заснування де котрі великі американські банки і англійські „біґ файф" (пять найбільших льондонських банків), які цілком ясно передбачували, що та капітало незвичайно сильна інституція стане для них небезпечним суперником.

Інж. М. Колтунюк.

Викриття шпигунської організації на Україні.

Київська „Пролетарська Правда" з 18. грудня ц. р. повідомляє, що органи ДПУ викрили велику шпигунську організацію, яка працювала на терені Києва і Київщини. На чолі тієї організації мав стояти лікар Виноградов, що мав оставати в справах шпигунства у безпосередньому контакті з юрисконсультом польського консуляту в Києві Незбжицьким і з секретарем цьогож консуляту Недзьведзьким. Крім Виноградова арештовані ще між іншими громадяни Туркевич і Книжанівська. Всіх замішаних у цю шпигунську аферу, арештовано досі *трицять трьох.* У цілій справі ведеться інтензивне слідство і не виключені нові численні арештування.

Смерть голови Української Академії Наук.

Акад. Д. Заболотний помер після одного року праці в ВУАН.

Аж нині з радянської преси довідуємося про смерть президента Всеукраїнської Академії Наук, академика *Данила Заболотного*, що помер у Києві 15-го грудня в 63 р. життя після довгої, важкої недуги. Д. Заболотний крім свого відповідального становища голови Академії мав одночасно й кілька інших, не менших посад, як це часто буває в країнах, де відчувається сильну недостачу інтелігенції й фахівців. Був він директором Київського науково-дослідчого інституту мікробіольогії та епідеміольогії, що його сам заснував, членом Київського Окружного Виконавчого Комітету та Київської міської ради, членом Центр. Викон. Комітету СРСР і членом ВУЦВК-ту.

Д. Заболотний був сином подільського селянина. У 1885 р. скінчив гімназію в Одесі, а студіював у Новоросійськім університеті на природничім відділі. Скінчивши цей відділ, доповнив його медичним факультетом у Києві. Вже як студент, працюючи в лябораторіях ріжних учених, він спеціялізувався у дослідах над мікробами чуми й холери. Сам на собі перевірював він деякі

способи імунізації проти холери, приймаючи через рот живі бактерії й прищіпивши собі чуму, яку перейшов у легкій формі.

Імя його щойно недавно стало відоме українцям. Усе своє життя він працював у російськім середовищі і його праці, про які українська радянська преса в довжезних некрольоґах не згадує, були писані російською мовою. Кілька літ провів він у наукових експедиціях для дослідів чуми: в Арабії, Китаї, Монголії, Манджурії, Туркестані, Індії, Персії. Від 1897—1900 р працював в інституті Пастера в Парижі, в лябораторії Мечнікова і Ру. Відтак викладав він у медичному інституті в Петербурзі, а пізніше став професором воєнно-медичної академії та завідувачем відділу Інституту експериментальної медицини в Ленінграді, де перебував аж до хвилини вибору його президентом Української Академії Наук у літі 1928 р.

Якби не криза в цій Академії, спричинена чисто політичними мотивами, то хто зна, чи цей уроджений українець був би й колинебудь вернувся на Україну. За рік не міг він зробити багато для української науки. Його 30 чи 40 самостійних праць залишились вкладом у чужу науку. Історик літератури Ол. Дорошкевич присвячуючи в „Пролетарській Правді" спомин Д. Заболотному пише: „Гідне всякої пошани й наслідування — його прагнення якнайактивніше „включитися" в сучасний український культурний процес. Цей процес президент Української Академії розумів, звичайно, не вузько: це не мікробіольоґія тільки, але це й мова, і література і історія, і економіка України. Зайшовши до нього, я побачив дивне видовище: Президент Академії сидів за столом, заваленим українською літературною продукцією останніх років і читав... „Сонячні клярнети" П. Тичини!... Заболотний на схилі літ хотів надолужити те, що випало з уваги чоботарського селянина (пок. ур. в селі Чоботарці) за довгі роки його наукової роботи в Росії".

Та це було запізно. Його орґанізм був знесилений довголітньою боротьбою з мікробами. Особисто покійний був типом справжнього вченого: тихого та скромного, це й з усіма прикметами інтеліґентної людини, що цікавиться головними явищами життя і поза своєю спеціяльністю.

Українсько-білорусько-литовський Комітет Порозуміння в Польщі.

Дня 18. грудня ц. р. відбулося в домівці Українського Клюбу в Варшаві під проводом посла д-ра Дм. Левицького, голови УНДО, засідання Українсько-білорусько-литовського Комітету Порозуміння. Цей комітет покликано до життя на відомім зїзді дня 27. листопада п. р. На цьому засіданні обговорювано пляни діяльности Комітету та звязані з нею актуальні орґанізаційні справи.

Гагська конференція 6. січня.

З Льондону повідомляють урядово, що гаґська конференція зачинається 6. січня. Дня 3. січня скличуть збори правничих знавців.

Отвертий лист Вл. Ґрабського.

У звязи з енунціяціями прем. Світальського, та мін. Складковського і Квятковського, які говорили, що перед травневим переворотом ріжні люди допускалися грошових надужить, сойм був скорумпований і т. д., бувш. прем. Вл. Ґрабський вислав усім варшавським часописам отвертого листа, в якім заперечує ці закиди та називає фальшом.

88 тисяч у протезі.

Польське посольство у Відні потвердило вістку, що в протезі (штучній нозі) помершого в віденськім шпиталі польського гор. Ноаха Ґольдберґа найшли 88 тис.олярів. Шпиталь передав ці гроші посольству.

Вісти з „Рідної Школи".

Приватних середніх шкіл має „Рідна Школа" тепер 15, з того 10 ґімназій, а 5 учительських семинарій. До всіх тих шкіл ходить тепер кругло около 2400 душ: 1800 до ґімназій, 600 до семинарій. Власних учительських сил займає товариство в своїх середніх школах 137. Тому, що на початку цього шкільного року змінилися в деяких ґімназіях Р. Ш. управителі, подаємо до відома нашого громадянства, хто якою ґімназією тепер управляє. І так управителем ґімназії Р. Ш. в Городенці є Степан Федів, б. управитель філії акад. ґімназії у Львові, ґімназії й семинарії в Коломиї М. Баранник, ґімназії в Станиславові д-р М. Терлецький, в Чорткові Д. Пігут, в Рогатині д-р Е. Голубович, в Дрогобичі В. Кузьмович, в Тернополі М. Кужиль, в Золочеві о. Хмільовський, в Яворові К. Головець, ґімназійних дівочих курсів у Львові Омелян Терлецький. До Кураторії віділсано подання від Головної Управи Р. Ш. на переміну тих курсів на ґімназію.

Управителями дівочих учительських семинарій є: в Самборі Т. Біленький, в Стрию Цісик, у Львові д-р Остап Макарушка, а мужеського учительського курсу у Львові Ю. Левицький.

З ґімназій Р. Ш. мають цього року тільки 4 право прилюдности: в Золочеві, Рогатині, Дрогобичі і Станиславові, а з семинарій три: в Самборі, Стрию і Коломиї. Семинарія у Львові поміститься на днях свої наукові робітні, для яких досі не мала убікацій, в докінченій домівці хлопячої школи ім. Т. Шевченка і є надія, що небавом вони будуть зразково уладжені. На докінчення домівки зложили досі самі семинаристки 1200 зол. датками по 10 зол., а на закупно обстановки пожертвував управитель д-р Остап Макарушка від себе 150 зол. Колиб з дрібними та численними жертвами на ту ціль поспішили ще всі абсольвентки тієї семинарії за час 1903 до 1929 року, то вчинилиб незвичайну прислугу своїм молодим посестрам. Семинарія міститься при вул. Мохнацького ч. 12.

Небавом буде отворений, заходом Р. Ш. український шоферський курс під проводом одного з наших інжинірів.

При засновуванні і веденні народніх шкіл і збірних лекцій зазнає Р. Ш. багато перепон. І так в копичинецькім повіті Повітова Шкільна Рада не дозволила двом учительським силам сповняти обовязки в наших приватних народніх школах, а адміністраційна влада покарала трьох гривною по 200 зол. за ведення збірних лекцій. Коломийська Пов. Шк. Рада не хоче затвердити одної учительки для прив. школи в Печеніжині. Шкільна Кураторія дала дозвіл на заснування прив. школи в Пядиках коломийського повіту.

С. ГАЙДУЧОК. 2)

Пять днів мандрівки зимою.

„Wer rastet, der rostet"

У дальшу дорогу. — Нічліг у ловецькому дімку. — Поїздом до Лавочного. — Селами і збочами. — В о. Турчмановича. — Клопіт з Івасем.

Та треба нам у дальшу дорогу. Пускаємося в напрямі на Сколе. Прегарні, довгі зїзди. І Мрицові з наплечником тяжко виконати телемарка зразу. Хоч наплечник і привязаний, аби творив одну цілість, то всеж дає необчислимі замахи і навіть Мриц валить у снігу. Але тільки зразу. Потім він запановує над залукою ліпше, якби був без нього.

Маєте почуття в душі невисказане і тому з вдоволення виєте, як старий вовк, а лещета вас несуть у низ, то знова підходите до гори. І так вже місяць нам зійшов, а ми ще їдемо. Мороз кріпшає. Запримічуємо два лещетарські сліди, що ведуть у напрямі Сколя, та ми там вже нині не будемо. Скручуємо від Корчанки ліворуч і опиняємося у стрімкім вивозі доріжки, що що-хвилі закручує. Їдемо верхом на палицях і що-хвилини хтось з нас лежить.

Візджаємо на зруб і перед передніми замаячіла якась хата. Хто не скинув лещет з ніг і не перейшов пішки до хати, то обдряпував собі лице на кущах і раз поразу сідав, зачіпаючи об пеньки, які годі було при світлі місяця бачити.

Ловецький дімок перед нами. Відразу перед ним наставляю чай. Інші пробують дістатися до середини. Двері замкнені, ключа не видко. Отвирають т. зв. „універсальним" ключем і ми всі в середині.

Там рай: є сіно, дрова, а навіть залізна піч. Ночуємо. Ескімос надморозив пальці в ногах, бо взяв за вузькі черевики; тепер витанцьовує до снігу. Показується, що „дідич" взяв усе, що треба, на прогульку зі собою, але тільки записане на картці. Ні цукру у нього, ні вазелини до черевиків.

— Із чим ти їхав? — питаю.

— Я знав, що інші будуть мати.

Спимо.

— Професор упав! — реве крізь сон ескімос.

А підчас нічного дижуру кожний пакує з наплечника частину їдомого в черево. Буде більша рівновага.

Порядки в хаті, замітання і дальше в дорогу другого дня в год. 8. рано. Мотаємо чимраз більше вниз і бачимо на стрімкій збочі ліс. Лещета на плечі і їдемо на черевиках. Ми скоро внизу і чуємо свист поїзду. Наборзі лещета на ноги, біжимо до гостинця, а вже між домами тротуаром, аби чимскорше на стацію. Добре ще, що в поспіху котрий з нас не збіг на дворець на лещетах...

Поїзд іще стоїть. Вагаються.

— Всідати! — І ми вже в дорозі до Лавочного. Хоч треба за білети платити вдруге, але не лишилися в Сколім.

* * *

Висідаємо в Лавочнім, торгуємося за білети. Не помагає.

Задержуємося хвилину перед двірцем. Поліція не інтерпелює нас, але зате якась панянка в шапці семинаристки зі Стрия:

— А ви куди їдете і звідки?

— Дивуюся дуже, — цїджу поволи, — що панни самі хлопців зачіпають і навіть не представляються.

Сміх робітників, що недалеко стояли і панунця щезла.

На дорозі снігу нема, тож їдемо в саме полудне дорогою на Калне. По якім кільометрі чіпаємо лещета і вже знова посуваємось по збочах здовж дороги, звертаємо ліворуч і що-хвилі зїзджаємо вниз, то підходимо і переходимо на сідло над Хітарем.

Задержуємося. Манить нас з одного боку Тростян до себе, а з другого боку Бердо. Наставляємо чай. Раз поразу відвертаюся, так сонце пражить, а в повітрю тихенько.

Розчарування. Чай виливаємо і викидаємо хліб. Чаю не можна пити, бо чути денатуратом, а хліб замок ним. Маркотно воно всім так без чаю, але щож, вина одного мститься на всіх. Не випалив машинки і спірт з неї вилявся на чай і на хліб. Шкода, що я три дні непотрібно носив кг. хліба.

Та годі. Зїзджаємо і без чаю вниз до Хітара. Хоч доволі стрімко, Мриц мотає телемарками, христіяніями і бічняками на всі боки і вже внизу біля потока, а я щойно в половині дороги. Чи хочу чи ні — мушу сам дістатися туди, бо ніхто мене не здійме.

Переходимо село. Як кожне бойківське — положене воно внизу здовж потока, хоч не бракує і господарств вище. Здається, село повстало ще в тих часах, як ті сторони були власністю князів Острожських.

Переходимо на дорогу, що веде на Тухольку і знова щойно в яких двох км. припинаємо лещета. Підходимо вище, терен пнеться лагідно до гори. Під захід сонця виринає праворуч на переді Звинин, на якому лягло 30.000 німців у 1915 р. Дооколичні села приняли від них тоді і лещетарство, бо мали вони в тих околицях цілі курінї (але такі по 1000 вояків) лещетарів.

Стрілою мчимося яких два кільометри лагідно вниз, ще одна підхід і зїзд — і ми на приходстві в о. Турчмановича.

Перше наше діло після привитання обсушити лещета. А відтак за цілий вечір випиваємо бочку чаю і молока і ведемо гутірку про Бойківщину.

— От стратило село заробіток — каже о. Турчманович. — Побудували голяндці з Климця воздушну залізничку і вже заробіток кіньми для села пропав. Одиноке для них лишилося молочне господарство, та щож? Дивувалися, що я штучний навіз давав на верхи, а самі тепер приходять до мене купувати сіно.

За порадою о. Турчмановича рішаємо піти звідси не на Тростян, а на Бердо, а звідтам на Лавочне. Вибираються з нами оба його сини. Молодший Івасик навіть не показується, бо робить завзято пару лещет на завтра.

Не позволяю на ліжках спати (на велике

Шкільним інспектором для своїх народніх шкіл іменувала Головна Управа Р. Ш. Івана Середу, емер. державного інспектора. Для спопуляризовання ідеї і ціли Р. Школи висилає Гол. Управа свого організатора в поодинокі повіти.

Тій самій меті служить теж стінний ілюстрований календар „Рідної Школи“, який заходить в найдальші закутини українських територій по цей бік Збруча і до наших заокеанських братів. На 1930 рік видано цей календар в 80.000 примірниках. Деяким нашим духовним кругам не подобалося те, що православні свята є поставлені в ньому біля унїятських, а іншим те, що взагалі поміщено там православні свята. Заміт переборщений, якщо взяти під розвагу, що цей календар повинен поширитися серед міліонів православних українців, що живуть в межах Польщі й за океаном. Адже німецькі католики, навіть часто ревніші від наших, все поміщують в своїх календарях біля католицьких свят також свята протестантські. А наша „Нова Зоря“ відмовилася через те розіслати календар Р. Ш. своїм передплатникам.

Комісія, упрошена Головною Управою після цьогорічного Загального Зізду для провірки замітів пороблених Головній Управі з р. 1921-2 в справі стипендійної фондації ім. Бучацького і продажі реальности у Львові при вул. Гавацера ч. 12., покінчила вже свою працю і її оречення буде незадовго оповіщене *дослівно* в нашій пресі. Покищо подається до відома, що заміти, починені деякими незичливими „Рідній Школі“ часописами зокрема заміти проти д-ра Остапа Макарушки й Омеляна Терлецького, є *цілком безосновні.*

Заворушення в Австралії.

В австралійських містах наслідком безробіття 4.000 робітників підняло бунт і почало боротьбу з поліцією. Поліція вбила одного робітника, а 9 осіб поранила. Також 6 поліціянтів було ранених. На домагання безробітних уряд старається урохомити кілька фабрик, які були припинили свою працю.

Присуд смерти в Чорткові.

Окр. суд у Чорткові як присяглий дня 14. грудня засудив на смерть Федька Мандзюка з Бедриковець (пов. Заліщики) за те, що вбив свою жінку Маланку. Василину Головінчик, обвинувачену у співучасти в убивстві, суд увільнив. Мандзюк жив у вічній незгоді з жінкою. Причиною була рідна сестра обвинуваченого, якої чоловік є в Америці, а Мандзюк удержував із нею зносини. Одного вечора в суперечці Мандзюк удушив жінку та вкинув у ріку.

Маленьке питання.

Резервуючи собі право відповіди на статтю „Священика зі села“, поміщену в „Новій Зорі“ ч. 81., а яка відносилася до моєї попередньої статті про „Церковне западництво“, позволяю собі тимчасом поставити „Новій Зорі“ вже здавна приготоване „маленьке питання“.

„Нова Зоря“ дуже часто любить цитувати катол. паризьку газету „La Croix“, а навіть у перекладі поміщувати цілі статті з неї. Тому хочемо тут запитати „Нову Зорю“, чому вона не звернула своєї уваги на передовицю, що була поміщена в вищезгаданім часописі під заголовком: „Католицька церква — а цивілізація заходу“, в числі з датою 31. травня 1928 р. Статтю ту написав о. **Merkleen.**

В ній між іншим читаємо: „В нашій добі є потреба більша чим колинебудь відділити евангеліє від всього того, що евангелією не є: отже від поодиноких політичних форм, від поодиноких систем та суспільних організацій, від націоналізму, навіть від фільософічних систем та доктрин, вкінці від поодиноких форм цивілізації“.

Наведений вислів дуже добре віддає засадничу думку свят. Отця Пія XI., який хоче визволити католицьку акцію від всяких впливів політичних партій, щоби увільнити проповідання слова Божого від всяких інтересів чисто людських, ради яких ділять люди між себе краї цього світу. І дійсно, св. Отець, найвищий пастир зазначив виразно, яке велике є противенство між політичним партикуляризмом і духом та поступом релігійного апостольства. Тому Він осудив також вмішування виключно націоналістичного духа в сферу програм та потреб місійного апостолування та ясно окреслив нетревалість людських річей, а навіть нетревале іствування тих їх форм, які булиб і слушними, правильними та приносилиб овочі, в відношенні до сути заложення та основи церкви і вічної незмінности заповідей Божих.

Дальше читаємо в тій-же статті, що ті котрі ідентифікують західню греко-римську культуру з культурою цілого людства, хочуть накинути та поширити цей світогляд і в церкві, хочуть його церкві накинути, так, що церква мусить проти цього боронитися, мусить проти цього виступити та запротестувати.

То ідентифікування цивілізації та культури греко-римської з цивілізацією, як такою, з цивілізацією цілого людства, мусіло очевидно стрінутися з великою радістю та з голосним ентузіязмом усіх тих, які зовсім фальшиво і без причини приписують заходові ролю єдиного можливого представника цивілізації. Але це вічне взаїмне протиставлення сходу та заходу мусіло також викликати протест та спротив усіх тих, які не забувають на загальне післанництво в покликанні та управленні церкви.

Треба дуже стерегтися такої пересади і такого погляду на річ, який не видів би на сході нічого іншого як тільки його забобони та уровння, а в церкві не бачив би нічого більше, як тільки якусь чисто західну силу та могутність.

Навіть польська газета, яку видають студенти варшавського університету під заг.: „Бег Пшилбіца“ в ч. 5—6, з березня ц. р. помістила в перекладі вище згадану нами статтю в цілости. А ми знаємо, як глибоко в поляках закорінене те, щоби ідентифікувати церкву та західну культуру зі всім тим, що польське, словом: з польськістю. Вони це дуже радо маніфестують на кожному кроці — всюди, де треба чи не треба. Колиж вже поляки зрозуміли потребу відмежовувати церкву від західньої цивілізації, то дивно, що не могли цього досі зрозуміти українці з „Нової Зорі“.

Тоді, коли на заході католики виріжаються такого ідентифікування західної культури з церквою, то цього допускається „Нова Зоря“ та такий фальшивий погляд старається защіпити серед нашого громадянства. Отже наглядно бачимо інтенції „Нової Зорі“: відвернення від свойого рідного — та приняття і поширювання „чужого“, а в додатку чужого в наскрізь викривленій формі.

„Нова Зоря“ переконана, що те, що проповідує є чимсь новим, актуальним, корисним. Значить, робить все те може й у добрій вірі. Та коли приглянутися трохи краще теперішньому заходови, то видно, яке все те, що пропагує „Нова Зоря“ спізнене, перестаріле і неактуальне. Зі сказаного видно, як то „Нова Зоря“ вміє з західньо-католицьких джерел брати тільки те, що їй подобається.

Осип Петро Жевкладенко.

згіршення!), а проте ранком один з нас, що спав близько печі, встає з нежитом. Дрібничка, цілком неприємна і непотрібна в дорозі.

Снідаємо за 50-тьох, робимо (не я тим разом) невдатну знимку з господарями і „церковним прищом“ до того і пускаємося в дорогу.

Морозець такий, що пара відразу у воздусі стинається в кристалики, але й погода!

— А де Івась? — питаю.

— Поїхав уперід і буде ждати на Берді — відповідає його брат.

Той Івась наробив нам доволі клопоту.

Легенькі спади і підходи ведуть нас аж під Бердо. І знова тільки в сорочках, так тепло, не зважаючи на мороз.

Хоч Бердо від півночи доволі тяжке до підходу, то беремо його розмірно легко. Надибали й Івася. Він з одним кійком тільки, бо так у них їздять (але переконався, що з двома ліпше). Йдемо вже останні метри і відпочиваємо. Мриц виконує кілька бічняків у стрімкому терені.

Тягне вітер, убираємо знову верхній одяг, переходимо буковий ліс і ми вже на поляні з західного боку самого хребта. Вітер кріпшає. Заки я дійшов, за той час інші збігли на склін поляни і всі виконують телемарки, як на залізній воді у Львові. Дано знак іти дальше, бо зі мною лиш ескімос.

Вітер стає докучати.

— А от два вовки йшли — вказує ескімос. — І дійсно хребтом на захід видно дві пари вовчих слідів.

Надбігають вже інші, відривається від мене ескімос і втікає в затишніше місце. Бо вітер дме, добирається до самого тіла і кійками добре треба впиратися, щоб не змело разом зі снігом. Утікаю хребтом під завіяні смереки, бо там затишніше і жду, щоб останній, Івась, переїхав біля мене.

А він ще на давньому місці. Даю йому знаки і сам пускаюся дальше. Вже і зїхав яких 300 м., а його ще нема. Мене це непокоїть. Як так можна баритися?

А морозний вітер до живого допікає. Що хвилі обертаюся, щоб не відморозити лиця. Штанами повіває немов хоруговкою, тільки лопотять.

Скажено стає на души, що Івася нема. Зїзджаю ще яких сто метрів і знова задержуюся. Щось каже мені, що він конечно має мене минути, а я можу рушити дальше щойно за ним.

Вже вихилив голову понад хребет і я знова зїзджаю нижче. Стримуюсь і оглядаюся. Нема його.

Жду кілька хвилин і вертаю вверх, щоб висварити його. Як так можна одинцем їздити?

Дивлюся — лежить, не встає...

Підбігаю до нього. Очі замкнені — не встає.

— Що з тобою? — кричу над ним.

Отворив блудні, пригаслі очі. — Мені тут добре — промимрив і дальше закрив повіки.

— Встаєш? Бо бю — кричу з усієї сили.

Знова отворив очі. Підніс я кийок вверх і ще раз повторяю погрозу.

Це помогло. Встає, помагаю йому. Впихаю йому в руки свої кийки і — Їдь, бо бю — грожу.

Хоча заточується, але їде. Підтримую і дальше грожу.

В русі прийшов до себе. Підбігаємо під буковий ліс, де в затишку всі інші вже перекушують.

Витягає Курчаба пляшку чаю, ще теплого. Вливають в Івася. Що з тобою? — питають.

— Я голоден. — Дають їсти, поволи приходить зовсім до себе.

Показується, що він майже цілу ніч не спав, а ранком випив склянку молока і з тим пустився у 18-км. тяжку дорогу.

Додаю йому двох, щоб його пильнували і їдемо дальше.

(Докінчення буде.)

Часопис — це відхилене вікно, крізь яке людива бачить світ.

Зі світа науки.

Ювилей Люя Брентано.

Великий німецький економіст і соціольоґ ЛюйоБрентано святкував дня 18. XII. 1929 р. свої 85-літні уродини. Автор кілька голосних праць з ділянки політичної економії, що витворив свою школу і зеднав собі чимало прихильників, у останніх літах жив у Баварії, відтак у Льондоні, де не зважаючи на свій поважний вік, працював в англійських музеях і бібліотеках, виготовляючи нові твори. Від ранніх літ молодости Брентано був прихильником ідеольоґії лібералів і бачив у державі організацію, що має на меті забезпечення індивідуальної свободи. Але ця свобода, на думку цього соціольоґа, може бути забезпечена не тоді, як одиниця є ізольована від суспільства, а навпаки, коли одиниця зорганізована в суспільних групах. Його ідея, це ідея корпоративної організації суспільства, не конечно звязаної державою, а навіть часто протиставленої державі. На думку Брентана, доба боготворення держави вже проминула. Авторитет держави безповоротно упав підчас світової війни і сьогодні вже ніхто так як Томас Гобс не буде бачити в державі свого божища, якому повинно підчинитись ціле життя одиниці.

На місце насильницької, централістичної держави, приходить держава ліберально-парляментарна і здецентралізована. Держава має служити ідеї свободи одиниці.

Брентано, це можна сказати, ідеольоґ картелів і синдикатів, які він науково обґрунтував.

Він завжди гостро критикував ідею державного забезпечення робітників і проповідував, що робітництво повинно забезпечувати се-

бе власними силами, шляхом ощадности й організованости.

Як лібераль, Брентано був прихильником вільної торгівлі і ворогом усяких митних та монополевих обмежень.

Наука Брентана не є догматичною. Він учить пізнавати й аналізувати суспільні явища, учить думати в соціяльних категоріях, не має претенсії бути пророком, що навчає, поліпшує людство і накидає йому свій світогляд.

Його-ж світогляд наскрізь гуманний і братолюбивий: Погляд Брентана на суспільство і державу пронизаний головною ідеєю, що багаті і сильні мають моральні обовязки супроти бідних і слабих.

Свої 85-літні роковини святкує Брентано в ловнім здоровлю і працездатности.

Кінець кризи наближається.

Кількагодинна конференція при участи марш. Пілсудського. — Кандидати на премієра та міністрів.

У Варшаву на запрошення президента приїхав зі Львова проф. Бартель. Приїхав теж проф. карного права львівського университету, Макаревич, що є сенатором і належить до ХД. Запрошення проф. Макаревича викликало у варшавських політ. колах сензацію. Щоправда належить проф. Макаревич до партії, яка супроти уряду д-ра Світальського заняла опоз. становище, та треба пригадати, що мандат одержав він із зблокованої листи ХД і ББ, на основі виб. блоку 1928 р. в Сх. Галичині. В звязи з цим здогадуються, що в ХД заноситься на розлам, при чому мають покинути цей клюб особи прихильні більше для санації. В Замку була конференція при участи проф. Бартеля, проф. Макаревича та през. варш. ап. суду Дуткевича. Підчас конференції прийшов і марш. Пілсудський, д-р Світальський та пос. Славек. Конференція тревала кілька годин. Вислід конференції невідомий. Проф. Бартель повернув уже у Львів, а президент Мосціцький в суботу передпол. їде у Спалу. Всеж таки говорили, що вже призначили особу будучого премієра, а лісту кабінету уложать щойно після свят. В політичних колах кажуть, що запрошення до Замку двох правників треба пояснювати тим, що будучий премієр буде правник. Видно, що найважнішою справою теп. хвилі є питання конституції. Кажуть теж, що або проф. Макаревич або Дуткевич одержить теку мін-ства справедливости. Як кандидатів на премієра называють проф. Бартеля, кн. Януша Радзівіла та пос. Славека. Полк. Славек, запитаний щодо його кандидатури, відповів, що покищо про це нема мови та зазначив, що має ще богато праці в соймі. Як кандидата на становище премієра називають теж посла ББ, бувш. ректора та проф. Кохановського.

Засідання сойму.

Українські внесення.

Нині, в суботу, відбудеться засідання сойму з тимсамим денним порядком, що попередньо. М. і. на деннім порядку є проект зміни соймового правильника, при чому посли **Загайкевич** і **Хруцький** зголосять такі внесення:

До уст. 3. мовою дебат сойму та його комісій є польська мова: **„посли непольської національности можуть користуватися у слові і письмі мовою своїх національностей. Мовою соймової канцелярії буде польська мова“.**

До уст. 25. **Наскільки предметом інтерпеляцій є конфіската часописів або іншого друкованого слова, інтерпелянти можуть подати текст сконфіскованої статті в мові, в якій ця стаття видрукована.**

Барикади на вулицях Берліна.

У звязи з виборами президії берлінської міської ради прийшло на вулицях Берліна, що прилягають до маґістрату, до кровавих демонстрацій безробітних. Демонстрації зааранжували комуністи. Біля пл. Олександра прийшло до сутички з поліцією. Комуністи стали будувати барикади, при чому прийшло до перестрілки. Поліції вдалося розігнати демонстрантів. Є кількох ранених.

Відповідь мін. Квятковського на лист Вл. Грабського.

Аг. Іскра розіслала відповідь міністра промислу та торговлі Квятковського на отвертий лист Влад. Грабського. Мін. Квятковський на відчиті у Львові говорив, що перед травневим переворотом була система натиску політ. партій на кредити з фондів держ. банків. Грабський назвав це твердження фальшивим. Мін. Квятковський у відповіді покликається на звіт президента Банку Кр. Господарства, предложений Екон. Комітетові Ради Міністрів дня 9. листопада 1927. Звіт цей подає як факти безпосередні інтервенції послів або соймових клюбів у дирекції того банку, або вношені за інтервенцією мін-ства скарбу. Президент банку зараховує до пол. трансакцій кредити для Людового Банку, фабриці „Ірена“, Банкові Т-ва механіків, Союзові польської рільничої торговлі, Банкові Земян і Т-ву для торговлі, промислу і рільництва „Бараново“.

Страшний вибух на кораблі.

В Амстердамі вибухнув паровий котел корабля з такою силою, що двох робітників, які були на кораблі, викинуло понад дахи кількох домів. Їх тіла найшли у віддалі кількасот м. зовсім обезображені. Крім них було вбитих ще двох людей, а богато було ранених. Матеріяльні втрати дуже великі. Кілька домів під натиском повітря завалилося. У вел. проміні від місця катастрофи повилітали всі шиби домів. Тріс газовий провід, наслідком чого повстала пожежа.

Носоріг у Старуні.

Як ми вже повідомляли в Старуні викопали в глибині 12 м. дуже добре законсервованого носорога, самицю. Носоріг заховався з мясом і шкірою. Перевезуть його до Кракова в спец. басейні з сільним розчином. Є це одинокий так добре законсервований примірник в цілій Европі, а може й у світі. Кажуть, що він має 30 тисяч, а може й 100 тисяч літ.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич, вул. Вірцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 5960.** 238 25—?

— **Святочна академія в честь Св. Отця.** В неділю 22. грудня, в год. 11.45 вполудне, відбудеться з нагоди ювилею 50-літнього священства Св. Отця Пія XI. святочна академія в салі Муз. Інституту ім. Лисенка у Львові. На програму академії складаються: 1) „Папський гимн“ у виконанні питомців Духовної Академії, 2) святочна промова, 3) сольоспіви в супроводі скрипки й фортепяну п-і І. Приймової, 4) мішані хори Т-ва „Львівський Боян“, що відспівають Бортнянського „Блажен муж“ і Лисенка „Камо пойду“, 5) деклямація, 6) скрипкове сольо проф. Е. Перфецького і 7) „Господи, силою Твоєю“ Бортнянського у виконанні питомців Дух. Академії.

— **„Боротьба з неграмотністю“.** Перед трьома днями почали ми друкувати фейлетон під повищим заголовком. Користаючи з прислугуючих редакції прав, поробили ми в ньому деякі зміни без відома автора. З уваги на те, що автор пізніше на них не згодився, а далі застеріґся проти всяких змін у слідуючих частинах цього фейлетону, ми примушені дальше друкування „Боротьби з неграмотністю“ перервати.

— **Крадіж автомобіля у Львові.** Невідомі злодії вкрали із ґаражу при вул. Янівській 41 автомобіль фірми „Бенз“ вартости 1800 долярів. Цей автомобіль був власністю фірми „Пільот“ при вул. Батория 4. Поліція шукає злодіїв, але покищо на марно.

— **Дивні чи видумані пригоди семинаристки?** У поліц. постерунку на гол. двірці в Тернополі зголосилася Моніка Межеєвська, 17-літня уч. II. курсу сем. в Торуні родом із Вонбжежна. Зізнала, що коли в Торуні вертала від тов. Шуманської до інтернату схопив її якийсь мущина та вкинув в 4-особове авто. Її занаркотизували і завезли в напрямі Бидґощу (Бидґощі). За Віденкою, коли направляли авто, вона втекла та пішки пішла 45 днів. Зайшла у Тернопіль, де має знакому Шварську, що живе в зал. бараках. Поліція веде слідство, а Межеєвську відіслала у Торунь.

— **Кара смерти.** Дня 19. XII. на подвірю карного суду у Грудзьонзу виконано смертний присуд на особі Левандовського, який убив матір, бабку 2 сестри і брата. Просьбу оборонців про помилування президент Польщі відкинув вечером 18. ц. м. і вранці 19. ц. м. Левандовського розстріляно.

— **Сімсот процесів про ревіндикацію православних церков.** Із Варшави пишуть, що кількість процесів, які римо-катол. епископи розпочали у справі ревіндикацій православних церков перевищає число 700. Більшість цих церков є на Волині і Холмщині.

— **Комуністичний процес у Варшаві закінчений.** Дня 19. ц. м. у Варшаві закінчився судовий процес проти 24 комуністів, яких судили за нелегальне видавання газети „Голос Правди“ і „Робощяк“. Провідника цих комуністів Поморовича засуджено на 8 літ вязниці, 4 комуністів на 4 роки, 7 на 3 роки, а інших звільнено.

— **Летарґ.** У Катовицях перед кількома роками помер, як здавалось, на удар серця, сотник польської армії Кошицький і його похоронено на катовицькім цвинтарі. За стараннями його родини тіло Кошицького мали перевезти із Катовиць до родинного села в ратибірськім повіті. Коли відкрили трумну, побачили, що труп покійного лежить лицем униз, що його убрання пошматоване, а руки скорчені і пястуки затиснені у розпуці. Очевидно, нещасний Кошицький був похоронений у летарґу і був збудився в трумні, але відтак задусився.

— **Союз німецьких національних меншин.** У Празі закінчився зїзд представників німецьких національних меншин із цілої Европи. У резолюції говориться, що солідарність німецької нації ламає чужинецькі кордони. Одним із обявів цеї солідарнотти, є допомогова акція німецького народу для німецьких кольоністів, збігців із СРСР. Такуж саму солідарність виявляє Німеччина з німцями в південнім Тиролі. Постановлено утворити „Союз німецьких національних меншин Европи“.

— **Землетруси.** Сейсмографічні станиці в Америці нотують великий землетрус на Тихім Океані. Цей землетрус тривав 10 хвилин, а найсильніще виявився на Алевтських Островах. Також краківська сейсмографічна станиця нотує легкий землетрус в околицях Кракова.

— **Цісарі на фільмі.** Німецька фабрика фільмів Мартина Бергера закупила в письменника Кофлера твір „Вільгельм II.“ і приготовляє під цим заголовком новий фільм на тлі світової війни. Фільм починається стрічою Вільгельма II. з Бісмарком і кінчиться втечою німецького цісаря до Голяндії та проголошенням німецької республики. На цьому фільмі побачимо англійського короля, Франц Йосифа I, Пуанкаре, Льойд Джорджа та інші визначні постаті світової війни. „Вільгельм II.“ це буде один із найкоштовніших фільмів.

— **Новий лет через океан.** Дня 15. XII. ц. р. французькі летуни, капітан Шаллє і полковник Ларе Борґес вилетіли зі Севіллї до Америки. Мали летіти понад південною частиною Атлянтику. Дня 17. XII. прийшли відомости, що не зважаючи на бурю, цим летунам удалось долетіти до Бразилії й осісти в Ріогранде. Ціла подорож відбулась без більших перешкод.

— **Пять нових кардиналів.** Дня 16. XII. у Ватикані відбулася консисторія, на укій папа іменував 5 нових кардиналів, між ними папського нунція у Берліні Пачелія. Після того папа римський у престольній салі виголосив промову про значіння для католицької церкви візити італійського короля у Ватикані. Тепер папська курія має 63 кардиналів, з того 33 чужинців, а решта італійці. В четвер 5 нових кардиналів дістануть із рук папи червоні капелюхи, як ознаку своєї гідности.

— **Наслідки біржової кризи в Ню Йорку.** Купець Даві, який був колись міліонером і майже весь маєток утратив підчас останньої біржевої кризи в Ню Йорку, з розпуки вимордував бритвою 7 своїх дітей і свою жінку, після чого сам закінчив життя самовбивством. Ця родинна трагедія стала в Ню Йорку дуже голосною сензацією.

— **Метерленк астрономом.** Відомий письменник Метерленк від довшого часу перестав студіювати життя бджіл та муравлів, а звернув свою увагу на астрономію. В першу чергу його цікавить планета Марс і він вже написав у журналах кілька статтей, в яких доказує, що на Марсі напевно живуть якісь істоти, але умови розвитку життя на цій планеті так ріжняться від умов на землі, що мешканці землі ніколи не

зможуть порозумітися з мешканцями Марса. Істоти на Марсі нічим не подібні до людей і ми навіть не можемо уявити собі їх вигляду ні способу життя.

— **Освічена жінка вбила двоє дітей.** В Інсбруку засуджено на 5 літ вязниці 30-літню учительку музики, дочку банкового урядовця, Марію Бавер, яка задусила двоє своїх дітей. Слідство виявило, що Марія Бавер мала любовні звязки з одним болгарським студентом, який обіцяв з нею оженитися, а коли вона привела на світ дітей, болгарин покинув її. Огірчена жінка поубивала своїх дітей і за те опинилась перед судом. Обвинувачена має скінчену гімназію і музичну школу.

— **Замах на фашиста.** З Ліону пишуть, що там двох невідомих італійців стріляли кілька раз до директора фабрики, італійця Моретті і смертельно поранили його, після чого виконавці замаху повтікали. Поліція переконана, що мається тут до діла з політичним замахом, бо директор Моретті був визначним фашистівським діячем і жив у неласці в закордонних італійських соціялістів.

— **Боротьба з комунізмом у Болгарії.** Дня 17. п. м. у Софії закінчився судовий процес проти 52 комуністів обвинувачених у державній зраді. Із усіх обвинувачених звільнено 12 осіб, а 40 комуністів засуджено, з того 16 осіб дістало 10 літ вязниці, а решта по 5 літ вязниці. Деякі обвинувачені перед судом признавались, що їх ідея — це світова революція, а деякі просили помилування і заявляли, що вони не бажають революції, тільки перебудови суспільства шляхом мирної праці та організованости.

— **Лист до редакції.** Наша редакція дістала від п. Юліяна Мартинця, управителя школи в Ісаях письмо зі заявою, що він не є автором статтей, поміщуваних в газеті „Селянин" під іменем Юліяна Мартинця і звернених проти УНДО-ня та що імени п. Юліяна Мартинця надужито без його волі й відома, хоч сам він зі „Селянином" не має нічого спільного і мати нічого не хоче.

— **Подяка.** Управа Українського Т-ва Допомоги Емігрантам з Вел. України у Львові складає найсердечнішу подяку за ласкаву участь і допомогу в улаштуванні 16. грудня 1929 р. концерту, а саме: За безкористну участь Вш. пп. проф. Українського Муз. Інституту Галі Левицькій, арт. опери Ірені Туркевич, проф. Українського Муз. Інст. Йосипові Москвичеві, акомп. п. Дарці Колессівній, проф. Українського Муз. Інст. Борисові Кудрикові, Українському Муз. Інститутові ім. М. Лисенка у Львові, а зокрема голові Інст. Вш. п. радникові Дрималикові, редакціям часописів: „Діла", „Новий Час", „Неділя" і „Український Голос"; „Союзному Базареві" у Львові і Вш. громадянству, яке ласкаво вшанувало наш концерт численною присутністю. — Голова Управи: **Юрко Магалевський,** заст. голови **Андрій Петренко,** секретар **Віктор Храпко.**

— **Справлення помилки.** У вчорашньому числі „Діла" у звіті зі засідання сойму при ломанні складач викинув 45-ту стрічку, наслідком чого вийшла плутанина. Це речення має виглядати так: (Пос. Прагер) предкладає відіслати внесення (ББ. в справі подій 31. жовтня) до рег. комісії, щоби вона означила компетенцію спец. комісії, яку мають покликати. Пос. Полякевич (ББ) каже, що згідно з правильником і т. д.

З української опери в Харкові.

Українська преса про виставу опери Ан. Вахнянина „Купало".

У вчорашньому числі „Діла" подали ми голоси російської преси в Харкові про постановку опери „Купало" покійного Ан. Вахнянина (1841—1908). Сьогодні зареєструємо у виймках голоси двох українських часописів: „Вістей" і „Комсомольця".

У „Вістях" з 8. ц. м., що вже в числі з 5. грудня подали коротку характеристику творчости Ан. Вахнянина, читаємо після довгого вступу такі уваги Юрія Ткаченка:

„Треба сказати, що час, коли розпочато оперу (1870 р.), час піднесення національних змагнень та відродження українського культурного й суспільного життя. Це піднесення відбилося й у музиці Вахнянина. Досить указати на деякі його хорові твори, популярні в ті часи: „Стіймо разом друг при друзі", „Пісня свободи", а також на той факт, що музика одного хору Вахнянина стала матеріялом для популярної пісні „Шалійте, шалійте, скажені кати".

Цей настрій піднесености проймає й усю музику „Купало", бренить у її простих, чутких ритмах, у її ясних, незатьмарених ніякими дисонансами гармоніях. Він-же здмухнув нашарок містичности з „поганських" купальських пісень, „зневтралізував" церковність „хору духовних", що ніби-то продовжує гротесковість тріо евнухів (3 дія).

Отже, попри всю наївність сюжету і простоту музики, маємо в „Купалі" не тільки мальовниче, подекуди навіть пишне видовище, не тільки богатий на приступну для сприйняття мельодійність твір, а й емоціонально здорову музику. В цьому — виправданість постановки „Купала" на нашій сцені й основа її безсумнівного успіху в авдиторії".

Подавши опісля музичну оцінку опери, а також її виконання, Ю. Ткаченко спиняється кількома словами на виконавцях: „Для „Купала" театр дав найкращі артистичні сили. Образ Одарки, створений М. Литвиненко Вольгемут, остільки яскравий і закінчений, що на довгі роки лишиться зразком і ледви чи вдасться його комусь перевершити. Яскравий образ Максима в Поторжинського. Ці два образи домінують над іншими. Високий рівень і вокальне виконання партій Степана й Омара, бліднійші з боку драматичного (особливо Степана), у вокальній своїй частині знайшли добрих виконавців в особі Голинського й Будневича, що блиснули своїми голосами. Цілком задовольняють і виконавці другорядних партій. Добре веде оперу А. Маргулян. Задовольняюче, але не більше, поставлено татарські танки. Українські танки шабльонні".

Харківський „Комсомолець" з 8. грудня містить з приводу вистави „Купала" дві статті: „Про значіння постановки „Купала" і сценічне її здійснення" Семена Геца і „Про музику „Купала" Л. Рина. З цієї другої статті подаємо закінчення:

„Музичне оформлення спектаклю слід уважати за дуже вдале, як у співаків, так і в оркестри. З великою музичною виразністю і піднесенням звучала орхестра під керуванням А. Маргуляна, а в його руках музичний матеріял опери дістав любовне й бережливе висвітлення. Виконання вокальних партій співаками (Литвиненко-Вольгемут, Голинський, Грудневич, Поторжинський), що виявили себе справжніми переможцями в спектаклі — те, що називають „концертове". Партія Одарки (Литвиненко) добре вкладається в голосі співачки і набуває великої драматичної виразности. Повнотою звучав яскравий метальово-офарбований тенор Голинського (Степан): у Будневича для ролі „кровожерного" паші Амара знайшлося багато виразности, темпераменту й музичности; артист Поторжинський в ролі старого козака Максима виявив багато теплоти й музичної правдивости (добре оповідання Максима в 4. акті). Виконання хору на достатній висоті — тут пильно пророблено градації звучностей (так зване „пяно") і намічено музичні відтінки.

Для східного балету й пантоміни 3. акту композитор Верикіівський написав спеціяльну музику — зафарбовану динамічно, що має всі сучасні богатства — ритмічні й орхестрові. Дуже динамічний і ефектний фінал балету; окремі танці балету уявляють собою цікаве розроблення татарських народніх пісень. Пантоміну й фінал 3. акту Верикіівський витримав у стилі музики всієї опери.

Опера „Купало" дає великий матеріял співакам, відзначається мельодійністю і приступністю музичного сприймання — безумовно увійде корисним і досить цінним вкладом в український національний оперовий репертуар".

З театру.

КООПЕРАТИВА УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР У ЛЬВОВІ (Театр ім. Тобілевича): *„ПАЯЦИК"* — ОПЕРЕТА В 3 ДІЯХ ШТОЛЬЦА.

Біль серце стискає, коли дивитися, в яких умовинах приходиться працювати нашим театральним артистам. І одночасно жаль, до цілої суспільности, що й досі не спромоглася на менш більш відповідну для вистав українського театру салю і сцену у Львові й байдуже їй, що й одинокy нашу салю в Інституті Лисенка займає тепер всевладне кіно.

Те, що зветься сценою в салі Ремісничої Палати, де примістився наш театр, такий мініятурний куток, що акторам нема де навіть добре обернутися. А що вже казати про виконавців оперетки, яка з природи річи вимагає від них руху, танців і всяких вихилясів! Дивишся так на них і потерпаєш разом із ними, аби від їх обертасів і танців не завалилася ціла сцена... Сміло можна сказати, що якби наші артисти мали до розпорядимости іншу сцену, то й ціле виконання оперетки булоб що-найменше на 100 проц. краще.

Не зважаючи на те, виведення „Паяцика", що має гарну, мельодійну музику і доволі зручне лібретто, було дуже поправне. І перша пара виконавців в особах п. Голіцинської (другого дня п. Костів) і п. Нікітина, і друга пара в особах п. Ленської і п. Боровика (другого дня п. Паздрія), і п. Блавацький в ролі маркграфа, і виконавці поменших роль створили зовсім удатні креації і дали з себе просто все, аби вистава випала складно, гладко й дотепно. На увагу заслуговують передовсім гарні голоси головних виконавців, особливож п. Голіцинської, Костів і Нікітина, а також добірні, не визиваючі строї пань. Орхестра (збільшена) під батутою п. Сарамаги держалася дуже добре.

Публика виповнила салю на обох виставах „Паяцика", на жаль, тільки до половини. *І. Н.*

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: *„ЕРОС І ПСИХЕ"*, драматична фантазія в 6 явах *Ю. Жулавського.*

Колись у добі символізму ця песа мала великий успіх. Люди йшли залюбки оглядати її і думати над її символами, прибраними в дієві особи. Було це тоді, коли глядач захоплювався реалістичною обстановкою, а навіть віршами в устах надземних створінь.

Нині? Хто нині збагне настрої публики, змінні як фільма? За останніх 25 літ погляди на мандрівку душі, що шукає Ероса так сильно змінились, що більшість зітхань і поривів цієї душі видаються нам нині сентиментальною банальністю. Жулавський, що був фільософом, пробував у 6 картинах дати історію найголовніших фаз людської душі, перенятої тугою кохання. Найслабше, як звичайно, виходить у такій спробі основа й розвязка. Краще, щоби театр не пробував передавати нам блаженної доби Аркадії ні вимріяної доби визволення душі з земних пут, коли вона йде назустріч надземному Еросові!

Неодин із глядачів ломить собі щиро голову: чим є Блякс, наперемінy раб і пан Психеї; цей символ ріжних пристрастей зміняє не тільки своє обличча, але й зміст, залежно від випадкової акції.

Вся песа, виставлена з великою затратою енергії, виграла би чимало, якби дієві особи говорили те, що ми і так розуміємо, наполовину коротше. Психея п. М.Маляновіч була дуже добра як черниця, княжна й любка. Блякс п. Гутнера першорядний. *М. Р.*

Дописи.

З ЖИТТЯ ВОЛИНІ. (З Луцької Просвіти. — На церковному полі. — Наша культура. — „Поступ".) Член ради і заступник голови Луцької Повітової „Просвіти" інспектор Рев. Союзу Кооператив п. Л. Кобилянський склав заяву про уступлення з ради. В письменній заяві на імя Ради, яку п. Кобилянський просить оголосити на загальних зборах, закидається Раді гальмування справи заанґажовання інструктора, а також тенденційність постанови, яка пройшла дня 13. грудня більшістю голосів радикалів і сельроба щодо Т-ва „Сільського Господаря". Рада філії, влаштовуючи годівельно-ветеринарні курси для селян (тих самих просвітян) просила про уділення їй, як не салі, то бодай кімнатки за сценою, що весь час стоїть порожною. Зазначена соціялістична більшість постановила віддати цю кімнатку „чужій орґанізації" за платню: 50 зол. за два тижні. Філія „С. Г.", не маючи на подібні видатки засобів, від кімнати відмовилася. Цей соціял-просвітянський вчинок викликав обурення й димісію п. Кобилянського, якого загальні збори просвітян довго й одноголосно просили приняти головування в „Просвіті", але він, з огляду на переобтяження працею, відмовився. — В неділю, 15. грудня, відбувся в Луцьку зїзд ще одних „церковників", скликаних проурядовими колами з „Рідної Хати". Мета зїзду — створення церковного комітету з поляків, росіян, чехів і українців для оборони церковного майна. Всі були, не було лише представників незалежного українського громадянства. — У звязку з оголошеним банкротством книгарської кооперативи „Наша Культура", нотар замкнув книгарню цеї кооперативи в Луцьку й приступив до підготівки її продажі на лiцитації. — В Луцьку вийшло перше число місячника „Поступ", який має виразний характер орґану „сельроб-єдности". „Соціял-зрадникам" дісталося на оріхи. — Посол Серветник підчас своїх відвідин Луцька заповідав видання якогось часопису в Рівному, або в Луцьку. — І все це звязане з запахом майбутніх виборів. Місцевий

Театри.

Кооператива Український Театр у Львові (театр ім. Тобілевича). — (Саля Ремісничої Палати, пл. Стрілецька):

Субота, 21-го г. 7·30 „Циганське кохання“, оперета.

Неділя, 22-го г. 3 попол. „Паяцик“

Неділя, 22 го год. 7·30 веч. „Церковна миш“ — на бажання публики 3-ій раз.

Великий Міський Театр:

Субота, 21-го, год. 3·30 попол. „Чарівний перстень“ (вистава для молоді по найнижчих цінах).

Субота, 21. грудня, год. 7·30, „Княжна Шіваго“.

Малий Міський Театр:

Субота, 21. грудня. год. 7·30 веч. Адвокат і рожі (гост. виступ В. Бридзінського (дешевий день, знижки важні)

Театр ревії „Гонг“ — в салі кіна „Кольосей“:

Субота, 21. XII., „Львів у ночі“; дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Неділя, 22. XII., „Львів у ночі“; дві вистави: год. 7·30 і 9·30 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: Ноїв ковчег (Дольорес Костельо, Джордж О' Брієн).

КАСІНО: Божий бич (Льон Чаней)

КОЛЬОСЕЙ: Ватажок засудженців (Фейрбенкс). Лицарі вогню.

ЛЕВ: Ноїв ковчег (Дольорес Костельо, Джордж О' Брієн).

МАРУСЕНЬКА: Облава (життєві розвітки).

ОАЗА: Одна ніч у Льондоні.

ПАЛЯС: Обі звукові фільми: Чотири чорти. Ню-Йорк у ночі (Надлаток: Похорони пос. д-ра Райха).

ПАН: Ніч кохання.

ПАСАЖ: Гасанова пімста (Том Мікс).

СІНЛЕВЕ: За кулісами кабарету. — Гніздо любощів.

ФАТАМОРГАНА: Людина з товпи.

ХИМЕРА: Тайна пані Мейрі.

УТІХА: Людина з нагаєм.

Програма радіо.

Неділя 22. XII. 1929

Варшава (1411,7) 01·15 Богослуження з Вильна. **Краків** (312,8) 14·20 Трансмісія з Варшави. **Ляйпціг** (259) 14·45 Скрипковий квартет із Дрезна. **Талін** (296) 18·30 „Отельо“ Верді. **Льондон** (356,3) 16·00 Церковна кантата Баха. **Франкфурт** (390) 12·00 Марші. **Берлін** (418) 9·00 Робітнича музика. **Стокгольм** (436) 17·58 Музика дзвонів. **Рим** (441) 10·00 Релігійна музика. **Лянгенберг** (472) 16·30 Концерт. **Прага** (487) 14·45 „Трубадур“ Верді. **Міляно** (501) 16·00 Комедія. **Брюссель** (509) 19·30 Грамофонові плити. **Відень** (516,3) 11·00 Концерт: Бетовен, Мендельсон. **Рига** (525) 19.03 Популярний концерт. **Мюнхен** (533) 16·00 Концерт солістів. **Будапешт** (550) Мадярські комедії. **Москва** (825) 14·00 Народня естрада. **Ленінград** (1000) 16·50 Робітничий концерт. **Париж** (1725) 21·00 Легка музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

В виду заяви приватного обвинителя Антона Крушельницького, на головній судовій розправі, що не закидав мені ані на Загальнім Зїзді делегатів Р. Школи“ ані не закидає мені ніякої мальверзації в справі фондації ім. Бучацького, — беру назад мій вислів „нікчемна клевета“, ужитий у статті „Лист до Редакції“ в ч. 142 „Діла“ стор. 6., жалую, що наслідком непорозуміння я цих слів ужив і складаю на фонд Українських Інвалід в 100 зол. до рук голови Товариства і на Т. О. М. 50 зл. до рук апел. радн. Серковського. — Д-р Остап Макарушка. 1125 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5 — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1002 25—?

КОЛЯДИ. В. Безкоровайний: „При Ялинці“ — збірка коляд на фортепян. 4—5

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах умірkованих. Заряд бровару. 1996 30—?

КОЛЯДИ на мішаний хор Ярославенка за 3·— золоті продає книгарня Шевченка у Львові. 1100 2-6

ПОШУКУЮ вчителя, найрадше зредукованого, народніх шкіл до початкової науки хлопця. Зголошення з поданням умов слати: гр. кат. Уряд парохіяльний Новосілки Гостинні п. Рудки. 1127 1 2

ІНСТИТУТ косметичний Б. Тиль, пл. Трибунальська ч. 1. Тел. 34 86, усуває блямки, сліди по в спі, зморшчини, злишне волосся, відтиски, бородавки і червені плями, — фарбування волосся Генною, брови на стало, ондуляція водна і тревала, — під інгеренцією лікаря. 1130 1—3

ШУКАЮ комнати для 3-ох, з осібним входом, електрика, околиця вул. 29 Листопада. Зголошення до Адм. під „Комната“. 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ІВАН ЛЕВИЦЬКИЙ — Популярна наука гармонії — 2 зол.

ДОБРА кухарка, молода, здорова і чиста з ліпшими свідоцтвами буде принята негайно або від 1. січня до ліпшого християнського дому. Адреса: Абрагамчік, Львів, вул. К. Уейського 4. І. п. ріг Техніцької. 1124 1-1

ПОКІЙ, передпокій умебльований, осібний вхід, електрика, сейчас винайму. Бандурського 15.

ШВАЙГОФЕРА світової слави фортепяни — піяніна по дуже приступних цінах на догідні сплати поручає „Монюшко“, вул. Зіморовича, ч. 10. 1028 2—2

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10